

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сидоренко Андрій Антонович

здобувач вищої освіти, група № М-ЮД-322

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Україна

Науковий керівник: Шаповалова Катерина Геннадіївна

доктор філософії в галузі «Право», адвокат,

доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності

Західноукраїнського національного університету, Україна

старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Україна

Сьогодні, коли в країні відбувається повномасштабне вторгнення країни-агресора, наша країна повинна використовувати ефективні засоби впливу на соціально-економічні та політичні процеси. Тому питання правової політики, і, зокрема, труднощі її реалізації в сучасних умовах є найбільш важливим на сьогодні. Нині потребує системного підходу визначення проблем правового регулювання цивільних правовідносин в умовах воєнного стану в Україні.

Під час війни або дії інших надзвичайних обставин подібного масштабу об'єктивне право й решта елементів правової системи Української держави постають перед нагальною необхідністю врахування нововиниклого або прогнозованого стану тих фактичних суспільних відносин, які становлять предмет регулятивного впливу з боку належної складової системи вітчизняного права. Зазвичай намагання виконати це завдання у розрізі практики нормотворчої діяльності призводить до внесення корективів до побудови або порядку функціонування різномірних за своїм спрямуванням правових механізмів, конструкцій, засобів [1, с. 225]. Отже, з лютого 2022 року у зв'язку із агресією Російської Федерації в Україні був уведений воєнний стан. Введення такого правового режиму тягне за собою низку особливостей, а саме – часткове тимчасове обмеження конституційних прав громадян. Такі обмеження можуть проявлятися у встановленні особливого режиму в'їзду та виїзду, перевірці документів, запровадженні комендантської години, відчуженні та вилученні майна усіх форм власності для забезпечення потреб оборони [2]. Враховуючи нестабільність національної безпеки України на сучасному етапі і ведення бойових дій на окремих ділянках нашої країни, питання, що стосуються особливостей правового регулювання цивільних правовідносин в умовах воєнного стану в Україні є надважливим.

Військова агресія Російської Федерації проти України вплинула майже на всі сфери життєдіяльності людини в Україні, в тому числі на можливість виконання цивільно-правових зобов'язань. Передбачається, що з цих причин велика кількість укладених в Україні цивільно-правових договорів не будуть виконані належним чином.

У поточній правотворчості на законодавчому рівні це прояви-лося прийняттям, серед іншого, таких відправних за значущістю і часом правових актів: Закони України від 15.03.2022 № 2120-IX "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану" (2022) та від 24.03.2022 № 2145-IX "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану" (2022). На підзаконному рівні передусім варто згадати норми постанов Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 № 164 "Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану" (2022) і № 169 "Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану" (2022), а також положення постанови Кабінету Міністрів України від 05.03.2022 № 206 "Деякі питання оплати житлово-комунальних послуг в період воєнного стану" (2022).

У наведених та багатьох інших актах вітчизняного законодавства періоду дії воєнного стану простежується доволі послідовна правова політика, спрямована на приведення механізмів правового регулювання окремих сфер і видів цивільних відносин у відповідність до надзвичайних обставин, що характеризують умови війни. Це забезпечувалось завдяки різним за ієрархією джерелам правового регулювання, через коригування правового статусу окремих категорій учасників договірних відносин або правового режиму об'єктів цивільних прав і способів цивільно-правового захисту, шляхом змін у деяких процедурах право-застосовної діяльності, порядку укладення певних договорів і темпоральному вимірі цивільних правовідносин [3, с. 29].

Отже, під час дії воєнного стану в Україні економіка нашої держави поставлена на паузу. На сьогоднішній день в нашій державі немає жодної галузі, яка б не постраждала від вторгнення Росії в Україну. Договірні відносини не є виключенням. У Цивільному кодексі України даним правовідносинам присвячено досить значну увагу, однак специфіка воєнного стану вносить свої корективи та зумовлює необхідність формування додаткових правил, які б задовольняли учасників цивільних правовідносин, захищали права та інтереси сторін. Особливі труднощі виникають зараз у суб'єктів договірних правовідносин та пов'язані вони з порядком укладення, виконання, розірвання договорів, відповідальністю сторін, застосуванням поняття «форс-мажор». Серед основних договорів, які найбільш є вразливими та залежними від ситуації після ведення воєнного стану є: договори морського та авіаперевезення, договори чартеру (фрахтування), договора страхування, кредитні договори, договора оренди [4, с. 528].

Через агресію РФ, яка виникла 24 лютого 2022 року, неймовірна шкода завдається суб'єктам господарювання. Торгова-промислова палата України засвідчила форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) – військову агресію Російської Федерації проти України. Ці обставини до їх офіційного закінчення є надзвичайними, невідворотними та об'єктивними обставинами для суб'єктів господарської діяльності та фізичних осіб по договору, окремим податковим чи іншим зобов'язанням/обов'язком, виконання яких настало згідно з умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів і виконання відповідно яких стало неможливим у встановлений термін внаслідок настання таких форс-мажорних обставин [5]. Застереження про форс-мажорні обставини розподіляє ризик втрати, якщо виконання утруднюється, затримується чи запобігається через подію, яку сторони не могли передбачати чи контролювати. Він забезпечує договірний захист, обсяг та дія якого залежатимуть від явних умов конкретного

договору. Ці умови могли бути узгоджені, якщо сторони знайшли час, щоб адаптувати застереження до своєї конкретної угоди, але вони часто є шаблонними [6].

Основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів в Україні регулюються Цивільним Кодексом України, Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851-IV, Законом України «Про електронну комерцію» від 03 вересня 2015 року № 675-VIII, Законом України «Про електронні довірчі послуги» від 05 жовтня 2017 року № 2155-VIII.

Таким чином, можна стверджувати, що українське законодавство відреагувало на сьогоденні виклики, спричинені війною. Як наслідок було прийнято низку змін до порядку виконання договірних зобов'язань, аби спростити цю процедуру в такі непрості часи. До того ж можемо спостерігати низку послаблень стосовно способів підписання деяких документів.

Проблеми, які виникли внаслідок повномасштабного вторгнення країни-агресора, є багатогранними. У зв'язку з цим, дослідження проблематики особливостей розвитку законодавства в умовах воєнного стану в умовах правового режиму воєнного стану, бойовій обстановці, в особливий період військовослужбовців та інших осіб має підвищену актуальність. Все це обумовлює подальше вивчення питань, пов'язаних з особливостями розвитку цивільного законодавства в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Примак В.Д. Принцип свободи договору в умовах воєнного стану й діджиталізації. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 5. С. 225-229.
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року. Офіційний вісник України. 2015. № 46.
3. Примак В. Механізм правового регулювання договірних відносин в умовах воєнного стану. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2023. № 4. С.28-38.
4. Берназ_Лукавецька О.М. Проблемні питання виконання окремих видів договорів в умовах воєнного стану. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 7. С. 527-529.
5. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. No 436-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. No 18-22. Ст. 144.
6. Підлубна Т. М. Право на захист цивільних прав та інтересів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «цивільне право і цивільний процес; сімейне право ; міжнародне приватне право» / Т. М. Підлубна; К., 2009. 20 с.